

Тӓлӓх арӓм

Юмах юпа тӓрринче,
Хам урхамах ҫийӓнче.
Вӓҫсе-вӓҫсе пытӓм та,
Килтӓм тухрӓм ҫакӓнта
Аслӓ вӓрҫӓ хушшине,
Ик халӓх вӓрҫнӓ ҫӓре.
Унта пӓр кун пурӓнтӓм,
Ҫак ӓҫсене ӓпӓ куртӓм:
Асап курать ҫичӓ ютра
Ҫичӓ тӓван вӓрҫӓра.
Хам та чӓваш пуҫӓмпа
Часахх сисрӓм чунӓмпа
Вӓсем чӓваш иккенне.
Ырӓ сунтӓм вӓсене:
"Ырӓ чӓваш тӓвансем,
Пӓтчӓр сирӓн тӓшмансем!
Ҫут хӓвелпе ҫут тӓнче
Вӓй паччӓр ҫак кунсенче!"
Ҫичӓ тӓван ҫапӓҫать,
Ҫапӓҫать те тытӓҫать.
Сӓсар ҫӓлӓк пуҫӓнче,
Шурӓ тумтир пӓвӓнче,
Симӓс тукмак аллинче,
Сенкер сӓнӓ хыҫӓнче.
Вӓҫет кӓвак урхамах
Кайӓкран та хытӓрах.
Вӓҫет, ҫӓрет тӓлхӓрса,
Тӓшман пуҫне таптаса.
Вӓрҫӓ шавӓ шав кӓрлет,
Таврашри ҫӓр кисренет.
Ҫичӓ тӓван ҫапӓҫать,
Ҫапӓҫать те ҫуй тӓвать;
Тӓшман пуҫӓ ҫӓмӓрлет,
Хура юнӓ сирпӓнет.

Ҷавна курса тәнипе,
Хам та хытә пәхнипе,
Сехри хәпса тухнипе
Урхамахәм сикрә те
Илчә кайрә туласа,
Пёр еннелле Ҷавәрса.
Ырса Ҷитсен тәтәмәр,
Унтан Ҷакна куртәмәр:
ҶеҶен хирте Ҷил вылять,
Сарә ыраш хумханать.
Сарә ыраш хумханать,
Чәваш чунне йәпатать.
Ирех тәрса пит Ҷуса,
Ирех хырәм тәрантса,
Ертсе килет хунямәш
Ҷичә кинне тырә вырма.
Ҷичә тәван ют Ҷёрте,
Арәмәсем Ҷак хирте.
Тырә выраҶҶә юрласа,
Ыраш үкет касәлса,
Пулать тәрать кәлтесем,
Кәтра пуҶлә Ҷәмелсем.
Тырә выраҶҶә юрласа,
ПәлмеҶҶә те канасса.
Темәншән ватә карчәкән
Әшә Ҷунать паян унән.
Тырә выраҶҶә юрласа,
Пәтрә карчәк ывәнса.
Ыгла әшә Ҷуннипе
Утрә урапи патнелле,
Ҷичә кашәк ывәтрә,
Ҷапла сәмах каларә:
"Пуләх, кәтарт тәрәсне,
Кашәк, кала чәннине:
Хәш кин юнлә кашәклә -

Пётнэ унән упашки".
Кашак ўкрэ савранса,
Ўкрэ - тачэ юн тулса -
Кёсён кинин кашакки, -
Пётнэ иккен упашки!
Сёсен хирпе кин пырать,
Варса еннелле утать, -
Кашак юнпа тулайрэ,
Чан тёрёсне катартрэ.
Йёре-йёре кин пырать,
Асла пиччёшне курать:
- Пиччем, пиччем, шаллунне
Курмаран-ши виллине?
Куртам-ёске курасса:
Ларать сўлэ ту куранса,
Сўлэ ту синче пўрт ларать,
Унта шаллам сыварать.
Тимёр кавак лашиччэ,
Лаши тирэ айёнче,
Шуря тутар пит синче,
Симёс тукмак аллинче".
Йёре-йёре кин каять,
Тепёр пиччёшне курать:
- Пиччем, пиччем, шаллунне
Курмаран-ши виллине?
"Куртам-ёске курасса:
Ларать сўлэ ту куранса,
Сўлэ ту синче пўрт ларать,
Пўртре шаллам сыварать.
Тимёр кавак лашиччэ,
Лаши тирэ айёнче,
Йёнерэ пусэ айёнче,
Санни ури вёсёнче".
Йёре-йёре кин утать,
Виçсёмёшне тел пулать:

- Пиччем, пиччем, шӑллунне
Курмарӑн-ши виллине?
"Куртӑм-ӗҫке курасса:
Ларать ҫӗле ту курӑнса,
Ҫӗле ту ҫинче пӗрт ларать,
Пӗртре шӑллӑм ҫывӑрать.
Тимӗр кӑвак лашичӗ,
Лаши тирӗ айӗнче,
Шурӑ тутӑр пит ҫинче,
Тӗттӗм каҫӗ куҫ ҫинче".
Йӗре-йӗре пырать кин,
Ҫӗле тава курчӗ тин.
Курчӗ мӗскӗн курасса,
Ларать ҫӗле ту курӑнса,
Тӗтре ҫӗрет шуралса,
Ҫӗле ту тавра явӑнса.
Ылтӑн хӗвел савӑнмасть,
Ҫутӑ куна ҫутатмасть:
Пӗлӗт айне пытанать,
Хӑй ҫутгинчен вӑтанать.
Ҫил тухать те ҫил каять,
Хурлӑхлӑ юрӑ юрлать.
Ҫӗле тавӑн тӗлӗпе
Ҫӑхан карать ҫаварне,
Хӑйӗн ҫивчӗ сӑмсипе,
Апат пурне сиснипе.
Ту тӑрринче пӗрт ларать,
Чӑваш хытӑ ҫывӑрать.
Кун килет те кун иртет, -
Чӑваш хытӑ ҫывӑрать.
Шӑппӑн ыргать, хускалмасть,
Ун арӑмӗ хурланать.
Йӗре-йӗре хуйхӑрать,
Упӑшкине ыталать,
Анчах арӑмӗ йӗнине

Вӓл сисес ҫук чӗрипе.
Ӗмӗр-ӗмӗр йӗрсен те,
Чӗрӗлес ҫук куҫсулӗпе.
Вара тӓваттӓмӗш кун
Ҫакӓнчӗ те, пӗтрӗ чун,
Хӓй упӓшкин ҫӗҫӗпе,
Виҫӗ ылтӓн пӗрчипе.
Эпӗ те вара хурланса,
Икӗ чуна асӓнса,
Урхамаха ырттарӓм,
Чӗклерӗм те хӓвартӓм.

Иванов, К. Тӓлӓх арӓм : [баллада] // Иванов, К. В. Ҫырнисен пуххи / К. В. Иванов ; Г. Ф. Юмарт пухса хатӗрленӗ. – Шупашикар, 2000. – С. 38-41.